

(sigui exacta o exagerada l'ocupació de Tremp), l'autoritat del gran historiador i amic és gran en història, i la crec justa almenys per la banda del Segre, admès que així s'estengui al Boumort, això m'havia fet cavillar si en el nom d'aquesta serra no hi entrava el nom ⁵ MAURUS, més que MORTUUS o MORTE (p. ex. BALTEUM MAURI > *Bauç-mor* 'cingle del moro = moros').

Pensada seductora que deixo córrer no sols perquè la forma *Bov(e) Mort(o)*, unànime en les set dades, anteriors als 1500, no podria ser en totes elles fruit d'inversions erudites; sinó perquè és explicable racionalment l'aplicació oronímica d'aquest nom vulgar. Més que més reapareixent igual, o amb variants, en noms de terres vàries, on poc intervingueren els moros.

HOMÒNIMS. *Boumort* mun., cantó Arthés, a 10 k. E. d'aquesta vila, (mō > *mu* és normal en fon. bearnesa), on hi ha verament diftong *ou*, com comproven les mencions antigues: *Bolmort* [amb *l* ultracorrecta] i *Bomort* S. XII, *Boemort* S. XIII, *Boomort* 1505 (PRaymond, *Di. To. BPyr.*, s. v.; i *Bulmor* S. XII, p. 208). Gall. *Boimorto*, també dit *Vilanova Boimorto*, 5000 hab. al SE. d'A Crunha, prop d'Arzúa. A Mall.: Es Pla de *bòmórt*, prop d'es Cavall Bernat te. Llose-²⁰ ta (XL, 55.3).

No cal dir que la serra de Boumort amb la seva vasta esquenada es deu usar des de mig temps, com a gran plana de pasturatges frescos per al bestiar boví: ll. BOS, -VIS 'bou, vaca, vedell, -a', aquí sens dubte, segurament usat amb paper collectiu. Però, oberta al buf glacial dels Pirineus andorrans i centrals, sense cap altre paravent, prou alt com ella, fins a les Comes de Rubió, les recruades de l'hivern abrilenc i magenc hi deuen matar força caps, sorpresos de bella nit pels embats violents de la tramuntana. NL que es repeteix en molts indrets pirinencs amb el nom de la femella, *Vacamorta* (Ribagorça cap al Turbó) etc. (qui sap si també 'negre' n'és una mena d'eufemisme, en *Boune-³⁰gre*, *Vacanera*, *Vacanella*, potser NIGELLA), i en un *Boirner* que em donen (potser mal copiat), a la Val d'Assua.

Altrament l'ús figurat de 'mort' per indrets abandonats, no té menys extensió toponímica: *Osormort*, *Andorramorta*, *Segremorta* < *Sagrera-morta*. Cosa que podria donar peu a la sospita (que expresso en un d'aquests articles) que en *Boumort* s'oculti una alteració dissimilada de *Borg-mort*, germ. BURG (> *Bolm* > *Boym*); amb la interpretació bovina com etim. pop. Resti, però, com mera conjectura imaginativa, ben arbitrària, mentre no es trobi testimoni d'algun castell o alou antic dalt de la Serra. Altres cpts. de BURG, veg. els art. *Buixalleu* i *Buscastell*.

Només hi ha una menció antiga de forma anòmala, que pot donar base a aquesta etim. alternativa i més atrevida. En un doc. de 1017 figura amb la grafia *Be-romorzo* com afr. del Vilar de Cabó (*BABL* VIII, 419) en context semblant a les mencions citades de 1071 i ss., i suposant que això fos llatinització (un poc extraordinària) d'un *Bersmorz podria resultar de dissimilació de *Bor(g)smorz*. No convenç gaire: no sols

perquè les mencions antigues conformes a BOVE MOR-^{TO} són moltes i algunes més antigues que 1017, sinó per la confirmació que aporten a aquest ètomon els 3 NLL homònims de Bearn, Galícia i Mallorca.

BOV-

Apleguem en un article els diversos derivats de *Bou*, ll. BOS, -VIS.

Se'n formaren ja en les llengües pre-romanes d'Espanya, amb aquesta arrel indoeuropea. Tant si és cert com no que junt amb el nom dels *Bibali* del Conventus de *Bracara* (Braga, Nord lusitànic) citats per Plini i Ptolemeu, reapareixen amb una variant *Bubali* (potser, com s'ha suggerit, 'poble de bovers' < ieur. *boukolo* = gr. *βουκόλος*, cf. ll. *bubuli*, *bubulcus*), crec que pot ser veritat que de tal forma ieur. pot venir la *valle Bubalis* donada pel bisbe de Lugo l'a. 747 (*Esp. Sagr.* XL, 358), i el *monte Búbalo*, en doc. del partit judicial de Jaca a. 1049 (Ibarra, *Docs. de Ramiro* I, pp. 80-81, com reporta SerranoS, *NHRbg.*, 12).

Boers, Sot de ~ (*bués*) te. Riells de Montseny (XLV, 95). El cognom *Boer* està molt estès en domini dial. rossellonès i no sense transcendència toponímica. Font d'en *bué*, sengles, a Estagell i a Sirac (XXV, 153. 12; XXVI, 83.9); cognom Gorg d'en *bué* a Corbera de Dalt (XXVII, 8.20); Vinya d'en *buié* (XXVI, 193.9), Llar i Sallagosa.

En un diploma carolingi de 958 del peu del Canigó: un *montem Bovarium* ve citat com afrontació oposada al monestir canigonenc, i citat prop de *vila Clerano*, entremig d'un *montem Flaminium* i la *Strata Francisca* (*Cat. Car.* II, 96.5); seria entre Clarà i Estoer (Rubió Lois). Ponsich (*Top.* 117): mateixa forma i any, com a lloc dependent de Prada: i cita monte *Bovaria* 865, *Boera* 908, *Bovaria* 950, 951, *Bovaria superiore et subteriore* 1011, Serra de *Bovaria* S. XI i mallols de *Bohera* 1405.

No és estrany a la resta del domini, ni allà ha deixat de passar a NL: p. ex. el gros Mas *Bover* de Piera (repartit ara entre Can Canals i altres).¹

Amb altres derivacions. *Boal* és sobretot nom arrelat i ben descabdellat a les Illes, en gènere fem. i amb el significat que exposen en el *DECat* II, 184a20-37; p. ex. *Sa Boal* te. Algaida (XL, Masc. 27C7); *Sa Boal* Gran i Petita, pinars te. Alaró (XL, 23.12, 13); prop de Boscana te. Vfr. de Bonany, arribant fins a *sa siqui de Sa Boal*, allà on tancaven ses *egos* (XLI, 159.24); i potser és el mateix que la poss. *Sa Bovera* de Boscana, vista en Masc. 28H11, encara que no en confirmi la identitat. Amb consonantisme més ple a Men. *Sa Boval Vella* i S. B. *Nova*, i *Sa Bovaleta*, tres «llocs» d'una mateixa alqueria (Masc. 8E3). Rar, però no inoït, en el Continent: *La Boal* a. 1821, doc. al Nord del Monestir de Santes Creus (Fort Cogul). Altrament, n'hi ha altres derivats catalans (*DECat*, 184b16) i parentela hispano-occitana. Però *Boaleda* no és més que alteració de l'arabisme *Boleda* (V. supra), contamina-